

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

LOs yttrande över Remiss angående en modern krisreglering för verksamheter på skolområdet

LO har valt att yttra sig över rubricerad utredning och förslag, och framför följande synpunkter.

Sammanfattning

- LO välkomnar den nya förordningen som omfattar samtliga huvudmän och som ersätter de två nu gällande förordningarna vad gäller krisreglering på skolområdet.
- LO är positiva till möjligheten för skolhuvudmän att under fredstida krissituationer eller höjd beredskap fortsätta bedriva skolverksamhet via fjärr- eller distansundervisning, men betonar att möjligheten ska finnas just i dessa sammanhang.
- LO välkomnar resonemangen om behovet av barnomsorg under höjd beredskap. LOs uppfattning är dock att det redan i fredstid ska finnas en lagstadgad rättighet till barnomsorg när föräldrarna jobbar, även på kvällar, helger, tidig morgon och nätter.
- Vad gäller kompetensförsörjning till samhällsviktiga yrken under höjd beredskap föreslår LO att MSB bör åläggas att konsultera arbetsmarknadens parter när myndigheten ska prioritera mellan olika utbildningar.
- LO menar att kompetensförsörjningen till samhällsviktiga yrken måste bli mer prioriterad redan i fredstid. I det arbetet måste allt från utbildningsvägar, lön och arbetsvillkor, möjlighet till vidareutbildning, samt yrkenas upplevda attraktion beaktas.

Inledning

Den aktuella promemorian innehåller förslag som syftar till att modernisera författningsregleringen av verksamheter på skolområdet vid fredstida krissituationer och höjd beredskap. LO har tidigare påtalat problemet med att friskolor som regel inte har något uttryckligt ansvar vid höjd beredskap. Ett exempel är LOs yttrande över Remiss angående En modell för svensk försörjningsberedskap SOU 2023 nr 50.

LO vill delta aktivt i arbetet med att stärka Sveriges totalförsvaret och vår civila beredskap och välkomnar den översyn och det arbete som utredningen har genomfört. Våra mer specifika synpunkter redovisas i det följande.

En ny förordning och nya begrepp

LO välkomnar den nya förordning som ska ersätta de två nu gällande förordningarna på det aktuella skolområdet. Behovet av en moderniserad reglering är uppenbart av i synnerhet två skäl: Den befintliga regleringen omfattar inte samtliga huvudmän (det vill säga enskilda huvudmän), och det har även skett en teknisk utveckling som måste beaktas.

LO har inga invändningar mot att begreppen "fredstida krissituationer och höjd beredskap" används i promemorian.

LO anser vidare att det framstår som rimligt att införa möjligheten för skolhuvudmän att under fredstida krissituationer eller höjd beredskap fortsätta bedriva skolverksamhet via fjärr- eller distansundervisning, i enlighet med den tekniska utveckling som har skett. LO betonar att möjligheten ska finnas just vid fredstida krissituationer eller vid höjd beredskap, och att en glidning mot fjärr- eller distansundervisning i fredstid ska undvikas.

Behov av omsorg för barn

Promemorian noterar att det är centralt för den samhällsviktiga verksamheten under höjd beredskap att barnomsorg kan tillgodoses under tider då förskola och fritidshem inte är öppna. Därför föreslås att nuvarande bestämmelse ändras så att den även omfattar annan pedagogisk verksamhet enligt 25 kap. skollagen. Den omsorg som omtalas är nattöppna förskolor, familjedaghem eller barnvårdare i det egna hemmet.

Om vi föreställer oss en krigssituation som den i Ukraina i vårt land, kommer en produktion som går i skift och ständigt levererar att underlättas av en väl fungerande barnomsorg även utanför kontorstid. LO anser att en första viktig byggsten är en mer omfattande barnomsorg även i fredstid. Det blir samtidigt en grundförutsättning för att samhällsviktig verksamhet ska fungera under höjd beredskap.

LOs uppfattning är därför att det ska finnas en lagstadgad rättighet till barnomsorg när föräldrarna jobbar, även på kvällar, helger, tidig morgon och nätter. LO vill även framhålla att det är betydligt vanligare med arbetstid som enbart är förlagd på kontorstid bland tjänstemän än bland arbetare. Arbetstid förlagd till kvällar och helger är vanligast i kvinnodominerade arbetaryrken, medan arbetstid på natten är vanligast i mansdominerade arbetaryrken. Flera av dessa arbetaryrken – till exempel inom räddningstjänst, industri, sjukvård, äldreomsorg och förskola – lär

betraktas som samhällsviktiga i samband med höjd beredskap, och det är sannolikt att dessa yrkesgrupper då skulle behöva arbeta utanför kontorstid i ännu större utsträckning.

LO vill påtala att trösklarna för att få tillgång till barnomsorg utanför kontorstid är höga redan idag. Det är inte självklart att föräldrar som arbetar kvällar, helger, nätter eller tidig morgon får en barnomsorgsplats till sina barn. Skolinspektionen har visat att kommuner ställer krav på att föräldrar först ska visa att de inte kan ordna omsorgen på annat sätt. Vidare ställs ofta höga krav på kontinuerligt behov och framförhållning för vilka vistelsetider barnet behöver. Detta gör det särskilt svårt för visstidsanställda föräldrar i LO-yrken att få sina behov av barnomsorg tillgodosedda då de ofta får arbetspass med kort framförhållning.

LO anser därför att en lagstadgad rätt till barnomsorg även utanför ordinarie kontorstid bör garanteras redan i fredstid. Det skulle underlätta för många familjer idag och stärka vårt utgångsläge och därmed vår motståndskraft inför nästa kris eller krig. LO befävar att om inte en mer omfattande barnomsorg existerar redan i fredstid, så är det inte säkert att utbyggd välfärd och barnomsorg kommer att prioriteras om kriget kommer.

LO noterar dessvärre att förskolan redan i nuvarande situation även har utmaningar i form av underbemanning och för stora barngrupper. En högre bemanning i förskolan ger en ökad beredskap, och åtgärder för att uppnå detta bör genomföras redan i fredstid.

Anmälan av behov av barnomsorg

Promemorian föreslår att en ny bestämmelse ska införas som innebär att behov av omsorg för barn och elever vars vårdnadshavare har uppgifter i samhällsviktig verksamhet ska anmälas till huvudmannen. Vidare får huvudmannen begära att behovet styrks med intyg från en företrädare för den samhällsviktiga verksamheten.

LO har stor förståelse för förslaget om att behov av barnomsorg ska rapporteras om vårdnadshavaren har uppgifter i samhällsviktig verksamhet. LO anser dock att om barnomsorg utanför traditionell kontorstid ska fungera vid höjd beredskap så är det inte säkert att en anmälan om ett framtida behov räcker som åtgärd. En kompletterande, bättre och mer grundläggande åtgärd vore, som tidigare har anförts, en lagstadgad rättighet till barnomsorg när föräldrarna jobbar, även på kvällar, helger, tidig morgon och nätter – redan i fredstid.

Behov av kompetensförsörjning

Vad gäller kompetensförsörjning föreslås en ny bestämmelse om att undervisningen i gymnasieskolan och i kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå särskilt ska prioriteras inom de områden som har betydelse

för samhällsviktig verksamhet. LO välkomnar detta, eftersom den nuvarande bestämmelsen, som bara lyfter vårdutbildningen, är för snäv.

LO föreslår att MSB bör åläggas att konsultera arbetsmarknadens parter när myndigheten ska prioritera mellan olika utbildningar under höjd beredskap. Anledningen är parternas goda kännedom om situationen på arbetsmarknaden.

LO vill framhålla att vi varken behöver eller bör invänta höjd beredskap innan de samhällsviktiga yrken som omnämns får den uppmärksamhet som de förtjänar. LO arbetar redan i dag för att öka attraktiviteten i de samhällsviktiga yrken som är viktiga för vår motståndskraft i samband med höjd beredskap, och som idag klassas som bristyrken. Bland dessa märks buss- och lastbilsförare, elektrikeryrken, maskinställare och maskinoperatörer, motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer, svetsare, träarbetare och snickare, underhållsmekaniker och maskinreparatörer, VVS-montörer samt undersköterskor och vårdbiträden.

LO starka uppmaning är därför att inte vänta med att uppmärksamma dessa yrkesgrupper. I det arbetet måste allt från utbildningsvägar, lön och arbetsvillkor, möjlighet till vidareutbildning, samt yrkenas upplevda attraktion beaktas. LO arbetar redan idag aktivt för att fler ska välja en gymnasial yrkesutbildning och att fler ska bli yrkeslärare. Vidare välkomnar LO reformen om planering och dimensionering av gymnasial utbildning som ska implementeras under nästa år.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Johan Lindholm

Eric Sundström
Handläggare